

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БАНКІВСЬКОМУ Й СТРАХОВОМУ МАРКЕТИНГУ ТА ЛОГІСТИЦІ

УДК 658.532

В. В. ЧУК, Г. В. БУЛАТ

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ЇХ ІНТЕГРАЦІЇ В СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР

Ключовим завданням даної статті є вивчення поняття та структури виробничих запасів автотранспортних підприємств, проблем фінансового обліку запасних частин як складової виробничих запасів. Підкреслено необхідність удосконалювати облік виробничих запасів для надання більш об'єктивної та повної інформації, що використовується управлінським персоналом підприємства для аналізу роботи та прогнозування діяльності автотранспортного підприємства в майбутньому.

The key task of the article is studying of concept and structure of industrial stocks of road transports enterprises, problems of financial accounting of spare parts as components of industrial stocks. Here is emphasized necessity to improve accounting of industrial stocks for giving more impartial and complete information, which is used by executive staff of the enterprise for analysis of road transport enterprises activity in future.

Ключові слова: запаси, виробничі запаси, облік запасних частин, прогнозування.

Проблемі обліку виробничих запасів приділяється значна увага, оскільки від організації їх обліку залежить розвиток як підприємства так і економіки країни в цілому. Склад виробничих запасів кожного окремого підприємства залежить від галузі його діяльності, виду продукції, що випускає підприємство, чи виду послуг, що воно надає. Але не залежно від галузі, виду діяльності підприємства, виду виготовляемої продукції, виробничі запаси лежать в основі операційного процесу, та складають найбільшу питому вагу оборотних засобів підприємства.

Вагомий внесок в дослідження обліку виробничих запасів зробили такі зарубіжні вчені, як Р.Н. Антоні, Д. Блейк, Ф. Вуд, М. Р. Метьюс, Г. Мюллер, Б. Нідлз, К. Ноубс, С. Сурдицька та ін.; російські та білоруські вчені В. І. Ткач, І. А. Аврова, В. В. Ковальов, Ю. М. Кузнецова, А. П. Міхалкевич, С. О. Ніколаєва, В. Д. Новодворська, Д. О. Панкова, С. А. Стуков, Я. В. Соколов, А. В. Суворов та ін., а також вітчизняні спеціалісти: Ф. Ф. Бутинець, Є.В. Мниха, І. Валуєв, Б. С. Кругляк, З. В. Гуцайлюк, В. Г. Лінник, В. І. Єфіменко, Г.Г. Кірейцев, В. І. Коршунов, Б. М. Литвин, В. М. Пархоменко та інші. Але додаткового дослідження потребує питання суті запасів, методології їх обліку за умови використання автоматизованої обробки даних, проведення їх внутрішнього аудиту. Використання цих методологічних концепцій сприяє ефективній реалізації функцій бухгалтерського обліку, як однієї із ланок управління підприємством.

Визначення терміну «запаси» в різних країнах відрізняється. Якщо в Україні запаси є активами, призначеними для виробництва продукції, надання послуг або перепродажу протягом короткого періоду часу, то, наприклад, в США запаси – це активи, призначені для продажу протягом одного звичайного ділового циклу, або використання протягом одного виробничого циклу.

Відповідно до МСФЗ 2 «Запаси» під запасами розуміють активи, призначені для використання в ході звичайної господарської діяльності в процесі виробництва, для продажу, чи у формі матеріалів для споживання при наданні послуг [2, с. 334 – 335].

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» запаси визначено як активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва, а також утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, управління підприємством.

Запаси є однією з важливіших і значних складових активів автотранспортних підприємств. Вони займають домінуючу позицію у структурі витрат підприємства, їх облік та оцінка впливає на результати господарської діяльності підприємства та на розкриття інформації про його фінансовий стан.

Основними завданнями обліку запасів на автотранспортних підприємствах є:

- 1) правильне і своєчасне документальне оформлення всіх операцій по руху матеріальних цінностей;
- 2) виявлення і відображення витрат щодо їх заготівлі;
- 3) контроль за збереженням матеріальних цінностей на всіх етапах руху: надходження, зберігання і витрачання;
- 4) контроль за правильним відпуском матеріальних цінностей у виробництво і використання їх у відповідності з встановленими нормами;
- 5) отримання достовірних відомостей про залишки матеріальних цінностей, а також про виконання плану матеріально - технічного забезпечення [3, с. 99].

Для раціональної організації обліку виробничих запасів має важливе значення їх класифікація, оцінювання, документальне оформлення операцій з руху запасів, система рахунків.

Класифікація запасів у різних країнах світу має свої особливості (рис. 1).

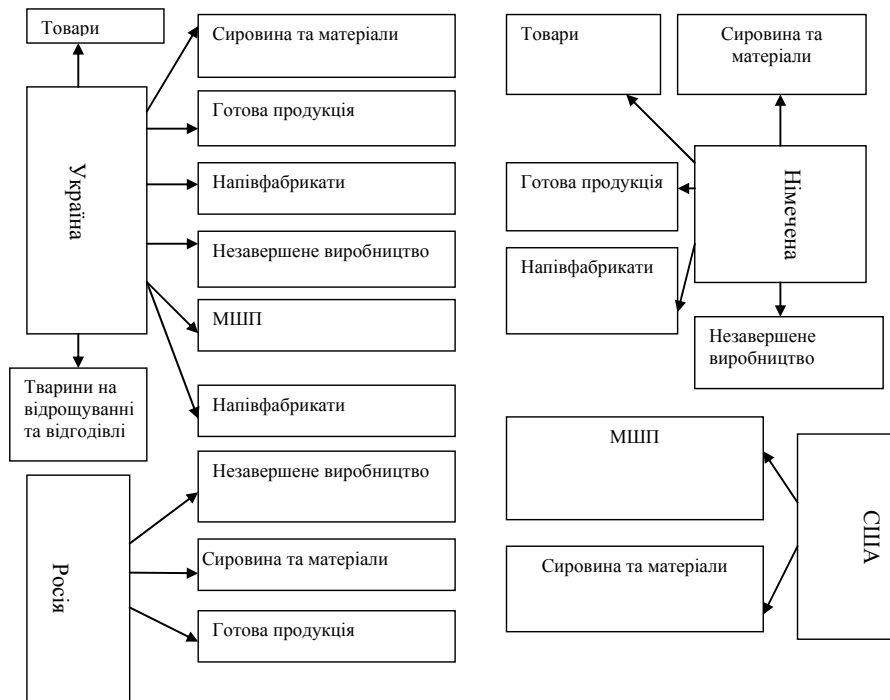

Рис. 1. Класифікація запасів в різних країнах

До складу запасів ВАТ «Хмельницьктранс» входять виробничі і товарні запаси (підприємство має на балансі власну їдальню).

В свою чергу виробничі запаси підприємства включають в себе:

- матеріали – матеріали, які необхідні для експлуатації, технічного обслуговування і ремонту рухомого складу підприємства;
- паливо – різні види автомобільного палива і мастильних матеріалів, а також технологічне і господарське паливо;
- тару і тарні матеріали – предмети, призначені для пакування різного виду продукції;
- запасні частини – запасні частини та агрегати, як нові, так і ті, що були у споживанні, що використовуються для ремонту автомобілів та обладнання;
- бланки суворої звітності – бланки суворої звітності, а саме проїзні квитки, абонементні документи, трудові книжки, бланки довіреностей, тощо;
- МШП – предмети, строк використання яких не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року.

Для правильної організації обліку виробничих запасів автотранспортних підприємств, крім економічної класифікації слід використовувати класифікацію за технічними ознаками. Класифікація виробничих запасів за технічними характеристиками, вже відображалась в економічній літературі, але для потреб виробничих підприємств.

Автором пропонується використання такої класифікації для організації обліку виробничих запасів на автотранспортних підприємствах.

Відповідно за технічними ознаками запаси поділяються на такі групи:

1. Матеріали. Матеріали можуть використовуватись:
  - під час експлуатації рухомого складу автотранспортних підприємств;
  - для технічного обслуговування роботи транспорту (антифриз, мастила);
  - для проведення ремонту.
2. Паливо. Паливо може використовуватись:
  - для технічних потреб, безпосередньо для забезпечення роботи автотранспорту підприємства.
  - для господарських потреб, тобто для опалення приміщень гаража, офісу підприємства.
3. Запасні частини. Запасні частини можуть знаходитись:
  - на складі, для зберігання та подальшого їх використання;
  - передані у використання в обмін на зношенні;
  - передані для ремонту непридатних запасних частин.
4. Тара та тарні матеріали. Розрізняють тару:
  - одноразового використання (паперова, картонна), що не підлягає обов'язковому поверненню;

- багаторазового використання (дерев'яні ящики, мішки, діжки), що підлягає обов'язковому поверненню;

- зворотна (діжки, пляшки, банки), що підлягає обов'язковому поверненню.

Особливе місце в виробничих запасах автотранспортних підприємств складають запасні частини. Питома вага запасних частин в складі виробничих запасів ВАТ «Хмельницьктранс» складає в середньому 40%, що підкреслює важливість їх обліку на підприємстві. Запасні частини використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин та інших видів обладнання.

Велика номенклатура запасних частин потребує належного аналітичного обліку їх руху. Тому синтетичний рахунок «Запасні частини» поділяють на декілька субрахунків. Перелік субрахунків, що відображається в економічній літературі, трактується науковцями по різному.

Так Захожай В.Б. рахунок «Запасні частини» поділяє на :

- 2071 – «Запасні частини придатні до експлуатації»,
- 2072 – «Запасні частини, що потребують ремонту»,
- 20731 – «Агрегати на складі»,
- 20732 – «Агрегати в експлуатації».

В свою чергу, субрахунок «Запасні частини придатні до експлуатації» поділяється на:

- 20711 «Запасні частини придатні до експлуатації–нові»,
- 20712 «Запасні частини придатні до експлуатації, що були до експлуатації» [3, с. 136–137].

Вертикальну структуру субрахунку «Запасні частини» за розрізами їх аналітичного обліку

Малюга Н.М. пропонує розглядати в такому порядку:

1.2071 – «Запасні частини готові деталі, вузли, агрегати, що використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання транспортних засобів, інструменти»

- 20711 – Придбані
- 20712 – Виготовлені.

2.2072 – «Автомобільні шини»

- 20721 – В запасі;
- 20722 – В обороті.

3.2073 – «Обмінний фонд»

- 20731 – Придатні (207311 – нові, 207312 – відновлені);
- 20732 – Що підлягають відновленню;
- 20733 – В ремонті.

Враховуючи вище наведену класифікацію запасів автотранспортного підприємства за технічними ознаками, ми вважаємо доцільно для ведення аналітичного обліку запасних частин використовувати наступні субрахунки (рис. 2).

Отримані від постачальника або від інших організацій запасні частини оприбутковуються на склад. Нові запасні частини видають зі складу на вимогу гаража або ремонтного цеху в обмін на зношені. Здані на склад запасні частини сортуються на придатні, не придатні та такі, що потребують ремонту. На складі придатні запчастини, що були в експлуатації, на відміну від нових, маркуються кольоровою фарбою.

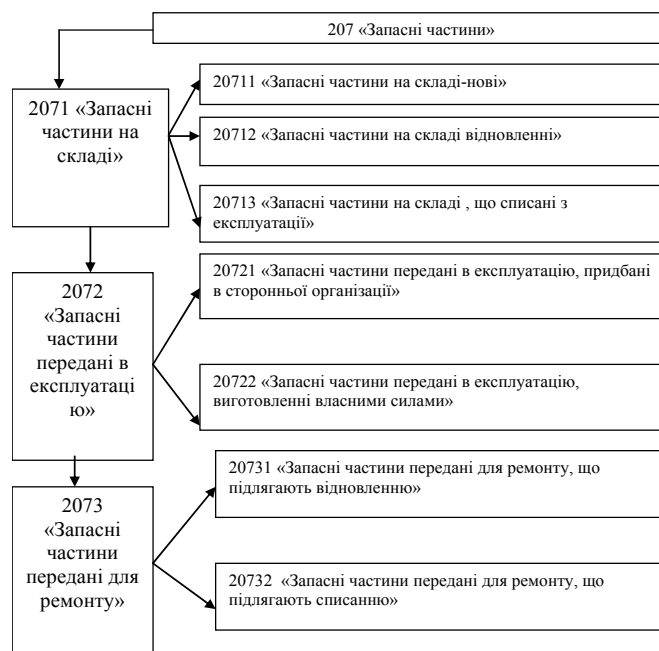

Рис. 2. Аналітичні рахунки за рахунком 207 «Запасні частини»

Запасні частини які потребують ремонту, зі складу передають в ремонтний цех для відновлення. Не придатні запчастини для подальшої експлуатації оприбутковуються як металобрухт.

В бухгалтерському обліку надходження запасних частин відображається за дебетом рахунка 207 «Запасні частини», а вибуття та списання – за кредитом рахунка 207.

Запасні частини можуть надходити на підприємство:

- 1) у комплекті з придбаними основними засобами;
- 2) від постачальників;
- 3) внаслідок ліквідації основних засобів;
- 4) після ремонту допоміжними службами;
- 5) в результаті виготовлення допоміжними цехами.

Списання запасних частин здійснюється для проведення ремонтів та заміни зношених частин машин і інших видів обладнання.

Господарські операції пов'язані з рухом запасних частин відображаються наступними бухгалтерськими проведеннями.

Таблиця 1

Облік руху запасних частин на автотранспортних підприємств

№ п/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Оприбутковані запасні частини, придбані у постачальник (без ПДВ)	20711	631
2	Відображена сума податкових розрахунків по ПДВ	641	631
3	Оплачено рахунки постачальнику за запасні частини	631	311
4	Оприбутковано на склад запасні частини, зняті із списаних автомобілів: придатні для подальшої експлуатації; як металобрухт.	20712 20713	746 746
5	Оприбутковано на склад запасні частини виготовленні власними силами	20711	23
6	Оприбутковано на склад відремонтовані запасні частини для власного обмінного фонду	20712	23
7	Надійшли запасні частини як внесок до статутного фонду	20711	46
8	Безплатно одержані запчастини	20711	745
9	Передано запасні частини зі складу в експлуатацію	2072 2331	2071 2072

Таким чином за результатами дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Класифікацію запасів автотранспортних підприємств проводити як за економічною, так і за технічною ознаками.

2. Велика номенклатура запасних частин потребує належного аналітичного обліку їх руху, тому враховуючи класифікацію виробничих запасів за економічною ознакою, необхідно до субрахунку

207 «Запасні частини» відкрити наступні аналітичні рахунки:

- 2071 «Запасні частини на складі»;
- 2072 «Запасні частини передані в експлуатацію»;
- 2073 «Запасні частини передані для ремонту».

Література

1. Бухгалтерский учет и анализ в США / [пер. с англ.]. – М. : АО «ИСТСервис», 1994. – 432 с.
2. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник / за ред. Ф. Ф. Бутинця]. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 669 с.
3. Бухгалтерський облік в галузях економіки : [підручник / за ред. В. Б. Захожай]. – К. : МАУП, 2005. – 240 с.

Надійшла 09.10.2010